

EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS

Az európai adatvédelmi biztos véleménye a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslatról (COM(2005) 649 végleges)

(2006/C 242/14)

AZ EURÓPAI ADATVÉDELMI BIZTOS,

tekintettel az Európai Közösséget létrehozó szerződésre, és különösen annak 286. cikkére,

tekintettel az Európai Unió alapjogi chartájára, és különösen annak 8. cikkére,

tekintettel a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 1995. október 24-i 95/46/EK európai parlamenti és tanácsi irányelvre,

tekintettel a személyes adatok közösségi intézmények és szervek által történő feldolgozása tekintetében az egyének védelméről, valamint az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló, 2000. december 18-i 2001/45/EK európai parlamenti és tanácsi rendeletre, és különösen annak 41. cikkére,

tekintettel a Bizottságtól 2006. március 29-én kapott, a 45/2001/EK rendelet 28. cikkének (2) bekezdése szerinti véleménykérésre,

ELFOGADTA A KÖVETKEZŐ VÉLEMÉNYT:

I. Bevezetés

Egyeztetés az európai adatvédelmi biztossal

1. A Bizottság 2006. március 29-i levelében elküldte az európai adatvédelmi biztosnak a tartással kapcsolatos ügyekben a joghatóságról, az alkalmazandó jogról, a határozatok elismeréséről és végrehajtásáról, valamint az e területen folytatott együttműködésről szóló tanácsi rendeletre irányuló javaslatot. Az európai adatvédelmi biztos szerint ezt a véleményt meg kell említeni a rendelet preambulumban.

A javaslat összefüggéseiben szemlélve

2. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli ezt a javaslatot, amennyiben annak célja a határokon átnyúló tartási követelmények behajtásának elősegítése az EU-n belül. A javaslat széles körű hatállyal rendelkezik, mivel a joghatósággal, az alkalmazandó joggal, az elismeréssel, a végrehajtással és az együttműködéssel kapcsolatos kérdésekkel foglalkozik. Ez a vélemény a személyes adatok védelmére hatást gyakorló rendelkezésekre korlátozódik, különösen azokra, amelyek a

kötelezett tartózkodási helyének és vagyonának megállapítását lehetővé tévő együttműködéshez és információcseréhez kapcsolódnak, valamint amelyek a jogosultakra vonatkoznak (VIII. fejezet és V. melléklet).

3. Ezen belül a javaslat előírja a nemzeti központi hatóságok kijelölését, hogy a vonatkozó információk cseréje révén megkönnyítse a tartási követelmények behajtását. Az európai adatvédelmi biztos egyetért abban, hogy a személyes adatok feldolgozása vonatkozásában az egyének védelméről és az ilyen adatok szabad áramlásáról szóló 95/46/EK irányelvből eredő követelmények teljes mértékű tiszteletben tartása mellett engedélyezni kell a személyes adatok olyan mértékű cseréjét, amely a kötelezett tartózkodási helyének, valamint vagyonának és jövedelmének megállapításához szükséges [(21) preambulumbekkezdés]. Az európai adatvédelmi biztos ezért üdvözli a magán- és a családi élet tiszteletben tartására, valamint a személyes adatok védelmére való utalást [(22) preambulumbekkezdés], ahogyan azt az Európai Unió alapjogi chartájának 7. és 8. cikke meghatározza.

4. Ezen belül a javaslat a tartási követelmények megállapításának és behajtásának megkönnyítése céljából megállapítja egy, a tartási kötelezettségek kötelezettjével és jogosultjával kapcsolatos információk cseréjére vonatkozó mechanizmust. Ebből a célból nemzeti központi hatóságokat jelölnek ki a (más tagállamok) nemzeti igazságügyi hatóságai által benyújtott, információkra vonatkozó kérelmek kezelése érdekében, és a nemzeti központi hatóságok e kérelmek teljesítése céljából személyes adatokat gyűjtenek különböző nemzeti közigazgatási szervektől és nemzeti hatóságoktól. A szokásos eljárás a következő: a jogosult a bíróságon keresztül benyújtja a kérelmet; a nemzeti központi hatóság a bíróság kérésére kérelmet küld a megkeresett tagállam központi hatóságaihoz (az V. mellékletben található speciális formanyomtatványon); ez utóbbi központi hatóságok összegyűjtik a kért információkat, és választ küldenek a megkereső központi hatóság számára, amely ezt követően eljuttatja az információkat a megkereső bírósághoz.

5. Az európai adatvédelmi biztos ebben a véleményben a személyes adatok védelméhez való alapvető jog tiszteletben tartását hangsúlyozza, a határokon átnyúló tartási követelmények benyújtásának megkönnyítését célzó javasolt mechanizmusok hatékonyságának biztosítása mellett.

6. Ebben az összefüggésben először a javaslat háttérének vizsgálata szükséges, a tartási kötelezettségek vonatkozó sajátosságainak elemzése által. A tartási kötelezettségek mindenekelőtt nagyon összetettek, mivel sokféle helyzetet foglalnak magukban: a követelések vonatkozhatnak gyermekekre, házastársakra, elvált házastársakra, sőt még szülőkre vagy nagyszülőkre is. A tartási követelések továbbá aktuális és változó helyzeteken alapulnak, valamint magán és állami szereplők⁽¹⁾ egyaránt irányíthatják azokat.
7. A bizottsági hatásvizsgálatban⁽²⁾ megerősített összetettség fokozódik, ha figyelembe vesszük a 25 tagállam között ezen a területen fennálló hatalmas különbségeket. Az anyagi és eljárási jogok valóban nagymértékben különböznek egymástól a tartási kötelezettségek megállapításával, azok értékelésével és időtartamával, a bíróságok vizsgálati hatáskörével stb. kapcsolatos ügyekben.
8. A javaslat néhány rendelkezése már tükrözi a tartási kötelezettségek sokféleségét. A (11) preambulumbekzdés és a 4. cikk (4) bekezdése például kifejezetten a kiskorú gyermekekkel szembeni tartási kötelezettségekre utal, miközben a (17) preambulumbekzdés és a 15. cikk különbséget tesz a gyermekekkel, a segítségre szoruló felnőttekkel, a házastársakkal és volt házastársakkal szembeni kötelezettségek, valamint az egyéb fajtájú tartási kötelezettségek között.
9. A fent említett megfontolásokat a személyes adatok védelmével kapcsolatos kérdések kezelésekor – különösen az információcsere arányosságának értékelésekor – is kellőképpen figyelembe kell venni. A tartási kötelezettségek különböző fajtái esetében a nemzeti bíróságok különböző hatáskörökkel rendelkezhetnek az információ iránti kérelem tekintetében, és a tartási kötelezettségek különböző fajtái azt is meghatározhatják, hogy egy konkrét esetben a személyes adatok mely fajtáját lehet feldolgozni és kicserélni. Ez annál inkább fontosabb, mivel e javaslatnak nem célja a tagállamok tartási kötelezettségekről szóló nemzeti jogának összehangolása.

A központosított rendszer melletti döntés

10. A fent említetteknek megfelelően a javaslat egy olyan rendszert irányoz elő, amelyben az információk cseréje közvetett módon, a nemzeti központi hatóságokon keresztül történik, nem pedig közvetlenül a bíróságok által. Ez a választás nem semleges adatvédelmi szempontból, ezért megfelelő módon indokolni kell azt. Az információk bíróságok és központi hatóságok közötti további átadása, valamint az információk ez utóbbi hatóságok általi ideiglenes tárolása fokozza a személyes adatok védelmével kapcsolatos kockázatokat.

⁽¹⁾ A hatóságok által fizetett tartási kötelezettségekre való utalás a javaslat 16. cikkében található.

⁽²⁾ A Bizottság belső munkanyaga – Hatásvizsgálat, 2005. december 15., 4–5. oldal.

11. Az európai adatvédelmi biztos úgy véli, hogy a Bizottságnak a különböző politikai választási lehetőségek értékelésekor speciális módon és részletesebben – előzetes hatástanulmányában és a javaslat kidolgozása során egyaránt – meg kell vizsgálnia az egyes választási lehetőségek által a személyes adatok védelmére gyakorolt hatást, valamint a lehetséges biztosítékokat. E javaslat tekintetében különösen az alapvető fontosságú, hogy a központi hatóságok tevékenységét szabályozó rendelkezések pontosan körülhatárolják ezek feladatait, és egyértelműen meghatározzák a rendszer működését.

II. Az adatvédelem hatályos jogi keretével való kapcsolatok

12. Az európai adatvédelmi biztos megjegyzi, hogy a javaslatnak nem csak a tartási kötelezettségekről szóló nemzeti rendelkezések összetettségét kell figyelembe vennie, hanem a 95/46/EK irányelv értelmében elfogadott, a személyes adatok védelméről szóló meglévő nemzeti jogszabályoknak való teljes körű megfelelést is biztosítania kell.
13. A javaslat meghatározza a nemzeti központi hatóságok hozzáférését a különböző nemzeti közigazgatási szervek és nemzeti hatóságok birtokában lévő személyes adatokhoz. A különböző hatóságok által a tartási követelések behajtásától eltérő célból összegyűjtött ezen személyes adatokat a nemzeti központi hatóságok gyűjtik össze, majd ezt követően – a tagállamok kijelölt központi hatóságai révén – továbbítják azokat a tagállamok megkereső igazságügyi hatóságainak. Ez adatvédelmi szempontból különböző kérdéseket vet fel: az adatfeldolgozás céljában bekövetkezett változást, a nemzeti központi hatóságok általi adatfeldolgozás jogi indokait, valamint az adatok igazságügyi hatóságok által végzett további feldolgozására alkalmazandó adatvédelmi szabályok meghatározását.

Az adatfeldolgozás céljában bekövetkezett változás

14. A személyes adatok feldolgozásának egyik alapelve a célhoz kötöttség elve. Ezen elvnek megfelelően a személyes adatok „gyűjtése csak meghatározott, egyértelmű és törvényes célból történhet, és további feldolgozása nem végezhető e célokkal összeférhetetlen módon” (a 95/46/EK irányelv 6. cikkének (1) bekezdése).
15. A személyes adatok feldolgozásának céljában bekövetkezett változás azonban indokolható lenne a 95/46/EK irányelv 13. cikke alapján, amely ezen általános elvre vonatkozóan több mentességet állapít meg. Különösen a 13. cikk (1) bekezdésének f) pontja – a hatósági feladatok gyakorlása – vagy g) pontja – az adatalany vagy mások jogainak és szabadságainak védelme – indokolhatná ebben az esetben a célhoz kötöttség elve alóli kivételt, és tehetné lehetővé ezen nemzeti közigazgatási szervek és nemzeti hatóságok számára a kért személyes adatoknak a nemzeti központi hatóság részére történő továbbítását.

16. A fent említett irányelv 13. cikke mindazonáltal előírja, hogy ezen kivételeknek szükségesnek kell lenniük, és jogalkotási intézkedéseken kell alapulniuk. Ez azt jelenti, hogy vagy a javasolt rendeletre kell úgy tekinteni, – annak közvetlen alkalmazhatósága alapján – hogy az elegendő a 13. cikk követelményeinek teljesítéséhez, vagy pedig a tagállamoknak kell majd különleges jogszabályokat elfogadniuk. Az európai adatvédelmi biztos mindenestre határozottan ajánlja, hogy a javaslat a vonatkozó nemzeti közigazgatási szervek és nemzeti hatóságok számára egyértelmű és világos kötelezettséget állapítson meg a nemzeti központi hatóságoknak a kért információval való ellátására vonatkozóan. Ez biztosítaná, hogy a személyes adatok nemzeti közigazgatási szervek általi, a nemzeti központi hatóságok részére történő továbbítása egyértelműen szükséges a megfelelő nemzeti közigazgatási szervekre vonatkozó jogi kötelezettség betartásához, és a továbbítás ily módon a 95/46/EK irányelv 7. cikkének c) pontján alapul.

A személyes adatok nemzeti központi hatóságok általi feldolgozásának jogi indokai

17. Hasonló megfontolásokra van szükség azon jogi indokokkal kapcsolatosan is, amelyek a személyes adatok nemzeti központi hatóságok általi feldolgozása alapul. Ezen hatóságoknak a javaslat szerinti kijelölése vagy felállítása maga után vonja, hogy ezek személyes adatokat gyűjtenek, rendszereznek, valamint továbbítják azokat.

18. A személyes adatok nemzeti központi hatóságok általi feldolgozását a 95/46/EK irányelv 7. cikkének c) vagy e) pontjára lehet alapozni, mivel ez a feldolgozás a nemzeti központi hatóságokra vonatkozó (a javaslat által meghatározott) jogi kötelezettségek betartásához vagy a rájuk bízott közfeladatok teljesítéséhez szükséges.

Az igazságügyi hatóságok általi adatfeldolgozás és a 95/46/EK irányelv alkalmazhatósága

19. Ami az igazságügyi hatóságok által végzett további feldolgozást illeti, figyelembe kell venni a rendelet jogalapját. Az Európai Közösséget létrehozó szerződés 61. és 67. cikkét az Amszterdami Szerződés helyezte az Európai Közösséget létrehozó szerződés hatálya alá. Ez azt jelenti, hogy a 95/46/EK irányelv alkalmazási köre, amely nem terjed ki a közösségi jog hatályán kívül eső tevékenységekre, ezt a területet csak az Amszterdami Szerződés hatálybalépése óta foglalja magában. Ezért, mivel ez a terület az irányelv elfogadásakor nem tartozott annak hatálya alá, valószínűsíthető, hogy a polgári igazságügyi hatóságok tevékenységei tekintetében nem minden tagállam hajtotta végre teljes mértékben az adatvédelmi szabályokat: a nemzeti adatvédelmi jog harmonizációja – különösen ezen a területen – még korántsem teljes. A Bíróság közben az „Österreichischer Rundfunk” ügyben⁽¹⁾ megerősítette, hogy a 95/46/EK irányelv széles körű hatállyal rendelkezik, valamint hogy kizárólag egyedi kivételek fogadhatók el az irányelv alapelvei alól. A Bíróság továbbá meghatározott

egy olyan kritériumjegyzéket, amely ezen javaslat tekintetében is lényeges. Nevezetesen, a Bíróság úgy döntött, hogy a magánéletbe való beavatkozásnak – mint például az adatvédelmi elvek alóli, a közérdekhez kapcsolódó célkitűzésen alapuló kivételeknek – arányosnak, szükségesnek, törvény által meghatározottnak és előreláthatónak kell lennie.

20. Az európai adatvédelmi biztos megállapítja, hogy különösen kívánatos lenne határozottan tisztázni a 95/46/EK irányelvből származó adatvédelmi szabályok teljes körű alkalmazhatóságát. Ez történhetne úgy, hogy külön bekezdéssel egészítik ki a 48. cikket, amely jelenleg az egyéb közösségi jogi eszközökkel való kapcsolatokkal és az ezen eszközökkel való lehetséges konfliktusokkal foglalkozik, de nem említi a 95/46/EK irányelvet.

A javaslat jogalapja

21. A javasolt jogalap alkalmat ad a korábbi véleményekben⁽²⁾ tett egyes megjegyzések megismétlésére.

22. Először is, a jogalap lehetővé teszi a Tanács számára, hogy úgy határozzon, hogy az egyhangú szavazás helyett az együttdöntési eljárást alkalmazza ezen területre. Az európai adatvédelmi biztos itt megismétli, hogy az utóbbi eljárás részesíti előnyben, amely jobban tudja garantálni valamennyi intézmény teljes körű részvételét, és azt, hogy teljes mértékben figyelembe vegyék a személyes adatok védelméhez való alapvető jogot.

23. Másodszor, a Bíróság az Európai Unióról szóló szerződés 68. cikkének megfelelően ezen a területen még mindig korlátozott hatáskörrel rendelkezik, különösen az előzetes döntések tekintetében. Ez a javasolt rendelet egységes alkalmazásának biztosítása céljából még nagyobb fokú egyértelműséget követel meg ezen javaslat rendelkezéseinek megfogalmazása során, a személyes adatok védelmére vonatkozó kérdésekkel kapcsolatban is.

Személyes adatok lehetséges jövőbeni cseréje harmadik országokkal

24. Ez a javaslat nem rendelkezik a személyes adatok harmadik országokkal való cseréjéről, de az indoklás határozottan előírja a nemzetközi együttműködést. Ezzel összefüggésben érdemes megemlíteni a Hágai Nemzetközi Magánjogi Konferenciának a tartási követelések nemzetközi behajtására vonatkozó új, átfogó egyezményére irányuló, folyamatban lévő tárgyalásokat.

25. Magától értetődő, hogy ez a nemzetközi együttműködés valószínűsíthetően mechanizmusokat fog meghatározni a személyes adatok harmadik országokkal való cseréjére vonatkozóan. E tekintetben az európai adatvédelmi biztos ismételt hangsúlyozza, hogy ezeket a cseréket kizárólag abban az esetben szabad engedélyezni, ha a harmadik ország biztosítja a személyes adatok megfelelő szintű védelmét, vagy a továbbítás a 95/46/EK irányelvben meghatározott eltérések valamelyikének hatálya alá tartozik.

⁽¹⁾ A C-465/00, C-138/01 és C-139/01 egyesített ügyekben 2003. május 20-án hozott ítélet.

⁽²⁾ Az adatok megőrzéséről szóló vélemény, 2005. szeptember 26., 42. pont; az adatok harmadik pillérbeli védelemről szóló vélemény, 2005. december 19., 11. pont; a Schengeni Információs Rendszer második generációjáról szóló vélemény, 2005. október 19., (9) bekezdés.

III. Célhoz kötöttség

26. A javaslat összefüggésében külön figyelmet kell fordítani a célhoz kötöttség elvére.
27. A nemzeti központi hatóságok és a nemzeti bíróságok számára lehetővé kell tenni, hogy a tartási követelések végrehajtását megkönnyítő vonatkozó információk feldolgozásával megfelelő módon elláthassák feladataikat, ugyanakkor ezeket az információkat nem szabad összeegyeztethetetlen célokra felhasználni.
28. A célok meghatározásával és korlátozásával a jelenlegi szöveg 44. és 46. cikke foglalkozik.
29. A 44. cikk a következőkben határozza meg azokat a sajátos célokat, amelyek értelmében a nemzeti közigazgatási szerveknek és nemzeti hatóságoknak információt kell szolgáltatniuk a vonatkozó központi hatóságok részére: a kötelezett tartózkodási helyének megállapítása; a kötelezett vagyonának megállapítása; a kötelezett munkáltatójának azonosítása, és a kötelezett bankszámláinak azonosítása.
30. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy alapvető fontosságú a személyes adatok feldolgozási céljainak teljes és pontos meghatározása. Ezért pontosabban meg kell határozni „a kötelezett tartózkodási helyének megállapítására” vonatkozó célt. A tartási kötelezettségek behajtása céljából a kötelezett tartózkodási helyének megállapítását inkább úgy kell értelmezni, mint egy bizonyos mértékben állandó tartózkodási helyre (azaz állandó tartózkodási helyre, érdekeltségi központra, állandó lakóhelyre, munkahelyre) való utalást – a kötelezett címére utaló V. mellékletben meghatározottak szerint –, semmint a kötelezettek egy bizonyos időpontban vett tartózkodási helyét (mint például a földrajzi helymeghatározás vagy a csomagkapcsolt (GPRS) adatok révén felderített ideiglenes tartózkodási helyet). Ez utóbbi adatok felhasználását ki kell zárni. Továbbá a tartózkodási hely fogalmának pontosítása segítene meghatározni az ezen javaslatnak megfelelően feldolgozható személyes adatok fajtáit is (lásd a 35–37. pontot).
31. Az európai adatvédelmi biztos ezenfelül hangsúlyozza, hogy a javaslat a jogosultra vonatkozó személyes adatok cseréjének lehetőségét is megállapítja (lásd 41. cikk (1) bekezdés a) pont i. alpont). Az európai adatvédelmi biztos feltételezi, hogy az ilyen jellegű információkat a jogosult pénzügyi kapacitásának értékelése céljából gyűjtik össze és dolgozzák fel, amely bizonyos esetekben lényeges lehet a tartási követelések értékelése szempontjából. Mindenesetre alapvető fontosságú, hogy a javaslat pontosan és egyértelműen meghatározza a jogosult személyes adatainak feldolgozási céljait is.
32. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli a 46. cikket és különösen annak a nemzeti központi hatóságok által összegyűjtött információk további felhasználására vonatkozó (2) bekezdését. A rendelkezés egyértelművé teszi, hogy a központi hatóságok által a bíróságok számára továbbított

információkat kizárólag a bíróság használhatja fel, és kizárólag a tartási követelések behajtásának megkönnyítésére. Az a lehetőség, hogy ezeket az információkat meg lehet küldeni az irat kézbesítésére illetékes hatóságok, vagy a határozatok végrehajtására illetékes hatóságok számára, szintén elfogadható.

IV. A feldolgozott személyes adatok szükségessége és arányossága

33. A 95/46/EK irányelvnek megfelelően a személyes adatoknak gyűjtésük és/vagy további feldolgozásuk célja szempontjából megfelelőeknek, relevánsoknak és nem túlzott mértékűeknek kell lenniük [6. cikk (1) bekezdés c) pont]. Továbbá feldolgozásuk – többek között – jogi kötelezettségek teljesítéséhez vagy a közérdekből elvégzendő feladatok végrehajtásához vagy a hivatali hatáskör gyakorlásához szükséges (7. cikk c) és e) pont).
34. Ezzel szemben ez a javaslat minimális mennyiségű olyan információt határoz meg, amelyhez a központi hatóságoknak – a nemzeti szervek és hatóságok nem kimerítő jegyzéke révén – hozzáféréssel kell rendelkezniük. A 44. cikk (2) bekezdése kimondja, hogy az említett információk közé tartoznak „legalább” azok, amelyek a tagállamokban a következő területeken illetékes közigazgatási szervek és hatóságok birtokában vannak: adók és járulékok; társadalombiztosítás; néesség-nyilvántartások; ingatlan-nyilvántartások; gépjármű-nyilvántartások és központi bankok.
35. Az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy az ezen rendeletnek megfelelően feldolgozható személyes adatok természetét, valamint azokat a hatóságokat, amelyek adatbázisai hozzáférhetőek, egyaránt pontosabban meg kell határozni.
36. Először is korlátozni kell a javasolt rendelettel összhangban hozzáférhető személyes adatok fajtáit. A 44. cikk (2) bekezdésének inkább a hozzáférhető információk jól meghatározott maximális mennyiségét kell előírnia, semmint azok minimális mennyiségét. Az európai adatvédelmi biztos következőképpen a 44. cikk (2) bekezdésének ennek megfelelő módosítását ajánlja, a „legalább” szó elhagyása vagy a javasolt rendeletnek megfelelően továbbítható információkra vonatkozó egyéb korlátozások biztosítása által.
37. A korlátozásnak nem csak a hatóságokra, hanem a feldolgozható adatok fajtáira is vonatkoznia kell. A javaslatban felsorolt hatóságok birtokában lévő személyes adatok nagy mértékben különbözhetnek egymástól az egyes tagállamokban. A néesség-nyilvántartások néhány tagállamban például ujjlenyomatokat is tartalmazhatnak. Továbbá az adatbázisok növekvő ütemű összekapcsolása folytán a hatóságokról feltételezhető, hogy egyre növekvő mennyiségű olyan személyes adat „birtokában” vannak, amelyeket néha a más hatóságok vagy magánszereplők által kezelt adatbázisokból nyernek. (1)

(1) Lásd az európai adatvédelmi biztosnak a hozzáférhetőség elve alapján történő információcseréről szóló véleményét, 2006. február 28., 23–27. pont.

38. Egy másik jelentős aggály a különleges adatokhoz kapcsolódik. A javaslat érzékeny adatok gyűjtéséhez vezethet. A társadalombiztosítási intézmények által szolgáltatott információk például bizonyos esetekben felfedhetik a szak szervezeti hovatartozást vagy az egészségi állapotot. Ezek a személyes adatok nemcsak érzékenyek, hanem a legtöbb esetben szükségtelenek is a tartási követelések végrehajtásának megkönnyítéséhez. Következésképpen a különleges adatok feldolgozását – a 95/46/EK irányelv 8. cikkének megfelelően – elvben ki kell zárni. Azokban az esetekben azonban, amikor a vonatkozó különleges adatok feldolgozása alapvető közérdekből szükséges, a nemzeti jogszabályok vagy az illetékes felügyelő hatóságok határozatai megfelelő garanciák nyújtása mellett mentességeket állapíthatnak meg az általános tilalom alól (a 95/46/EK irányelv 8. cikkének (4) bekezdése).
39. A központi hatóságok által hozzáférhető személyes adatok fajtáinak jelenlegi fogalom meghatározása olyannyira általános, hogy az a biometrikus adatok – mint például az ujjlenyomatok vagy a DNS-adatok – feldolgozásának is teret engedne azokban az esetekben, amikor az említett adatok a 44. cikk (2) bekezdésében felsorolt nemzeti közigazgatási szervek birtokában vannak. Ahogyan arra az európai adatvédelmi biztos korábbi véleményeiben⁽¹⁾ már rámutatott, különös kockázatokat rejthet magában az ilyen – a személyek tartózkodási helyének megállapítására/a személyek azonosítására jól alkalmazható, bizonyos esetekben az adatalanyokról érzékeny információkat felfedő – adatok feldolgozása. Az európai adatvédelmi biztos ennél fogva úgy véli, hogy a biometrikus adatoknak például a szülői viszony megállapításához elfogadhatónak tekinthető feldolgozása nem állna arányban a tartási kötelezettségek végrehajtásával, és éppen ezért nem szabad azt megengedni.
40. Másodszor az arányosság elve alapján esetleg kell meghatározni, hogy konkrétan mely személyes adatokat kell feldolgozni a potenciálisan rendelkezésre álló információk körén belül. A nemzeti központi hatóságok és a nemzeti bíróságok számára a személyes adatok kizárólag olyan mértékű feldolgozását kell engedélyezni, amely a konkrét esetben a tartási kötelezettségek végrehajtásának megkönnyítéséhez szükséges.⁽²⁾
41. Ezért az európai adatvédelmi biztos – a 44. cikk (1) bekezdésében az „azon információkhoz, amelyek megkönnyítik a tartási követelések behajtását” szövegrésznek „a tartási követelések behajtásának megkönnyítéséhez egy konkrét esetben szükséges információkhoz” szövegrésszel való helyettesítésével – ajánlja ezen arányossági vizsgálat hangsúlyozását.
42. Más rendelkezések már kellőképpen figyelembe veszik az arányosság elvét. A 45. cikk példát ad erre vonatkozóan,

⁽¹⁾ A Schengeni Információs Rendszer második generációjáról szóló vélemény, 2005. október 19., 4.1. pont; a vízuminformációs rendszerről szóló vélemény, 2005. március 23., 3.4. pont.

⁽²⁾ Az V. melléklet 4.1. pontjában meghatározott, a megkereső bíróság által az érintett kötelezett azonosítása céljából szolgáltatott személyes adatok esetében is ez a helyzet. A kötelezett családtagjai címének megadása például szigorúan korlátozott, eseti alapon történik, és függ az érintett tartási kötelezettség fajtájától.

amely cikknek megfelelően a bíróság bármikor információk kérhet a kötelezett tartózkodási helyének megállapítása érdekében, azaz olyan információt, amely a bírósági eljárás megindításához elengedhetetlenül szükséges, miközben egyéb személyes adatokat kizárólag a tartási kötelezettségekhez kapcsolódó ügyekben hozott határozatok alapján kérhet.

43. Az európai adatvédelmi biztos fel szeretné hívni a jogalkotó figyelmét arra a – már említett – tényre, hogy a javasolt rendelet nem korlátozódik a gyermekekre vonatkozó tartási követelések behajtására, hanem kiterjed a házastársak és az elvált házastársak általi tartási követelésekre, valamint a szülők és nagyszülők eltartására is.
44. Erre tekintettel az európai adatvédelmi biztos hangsúlyozza, hogy a tartási kötelezettségek minden egyes fajtája az érdekek különböző egyeztetését kívánhatja meg, és így módon meghatározhatja, hogy egy konkrét esetben milyen mértékben arányos a személyes adatok feldolgozása.

V. A tárolási időtartamok arányossága

45. A 95/46/EK irányelv 6. cikke e) pontjának megfelelően a személyes adatokat csak a gyűjtésük vagy a további feldolgozásuk céljaihoz szükséges ideig szabad tárolni. Ezért a személyes adatok tárolási időszakának értékelésekor is az arányosság az alapelv.
46. Ami a központi hatóságok általi tárolást illeti, az európai adatvédelmi biztos üdvözli a 46. cikk (1) bekezdését, amelynek értelmében az információkat a bíróságnak történő továbbításuk után megsemmisítik.
47. Az iratok kézbesítésére illetékes hatóságok, valamint a határozatok végrehajtására illetékes hatóságok általi tárolás [46. cikk (2) bekezdés] tekintetében az európai adatvédelmi biztos azt javasolja, hogy az „annak felhasználása után” szövegrész helyettesítsék a vonatkozó hatóságok számára az információk gyűjtési céljaival kapcsolatos feladatok teljesítéséhez szükséges időtartamra való utalással.
48. Az európai adatvédelmi biztos az igazságügyi hatóságok általi tárolás tekintetében is rámutat arra, hogy az információknak csak addig szabad rendelkezésre állniuk, ameddig azok gyűjtésük vagy további feldolgozásuk céljából szükségesek. A tartási kötelezettségek tekintetében bizonyos esetekben valószínűleg meglehetősen hosszú ideig szükség lehet az információkra annak érdekében, hogy a bíró időszakosan újraértékelhesse a tartási kötelezettségek megállapítása jogi indokainak fennállását és ezen kötelezettségek pontos, egyszerű meghatározását. A Bizottság által szolgáltatott információknak megfelelően az Európai Unióban átlagosan 8 éven át fizetik a tartási követeléseket.⁽³⁾

⁽³⁾ Lásd a Bizottság belső munkanyagát – Hatásvizsgálat, 2005. december 15., 10. o.

49. Az európai adatvédelmi biztos ezen okokból kifolyólag inkább egy rugalmas, de arányos tárolási időtartamot részesít előnyben, semmint a tárolási időszaknak (a 46. cikk (3) bekezdésében jelenleg javasolt) egy évre való merev, előzetes korlátozását, amely bizonyos esetekben túl rövidnek bizonyulhat a feldolgozás előirányzott céljaihoz. Az európai adatvédelmi biztos következőképpen az egyéves maximális tárolási időtartam törlését javasolja: az igazságügyi hatóságok számára lehetővé kell tenni a személyes adatok addig történő feldolgozását, amíg az a vonatkozó tartási követelés behajtásának megkönnyítése érdekében szükséges.

VI. A kötelezett és a jogosult tájékoztatása

50. Az adatalany tájékoztatására vonatkozó, a 95/46/EK irányelv 10. és 11. cikkében biztosított kötelezettség az adatvédelem alapelveinek egyikét tükrözi. Továbbá, az adatalanyok tájékoztatása ebben az esetben annál is inkább fontosabb, mivel a javaslat egy olyan mechanizmust hoz létre, amelynek során személyes adatokat gyűjtenek és használnak különböző célokra, valamint egy olyan hálózaton keresztül adják tovább és dolgozzák fel ezeket, amely nemzeti közigazgatási szerveket, különböző nemzeti központi hatóságokat és nemzeti bíróságokat foglal magában. Az európai adatvédelmi biztos következőképpen hangsúlyozza, hogy kellő időben történő, átfogó és részletes tájékoztatóra van szükség, amely az adatalanyt megfelelően tájékoztatná a személyes adataira vonatkozó valamennyi különböző továbbításról és feldolgozási műveletről.

51. Az európai adatvédelmi biztos ebben az összefüggésben üdvözli a javaslat 47. cikkében meghatározott, a kötelezett tájékoztatására vonatkozó kötelezettséget. A 47. cikket ugyanakkor ki kell egészíteni a tájékoztatásnyújtásra vonatkozó időkerettel. Az európai adatvédelmi biztos megjegyzi továbbá, hogy alapvető fontosságú a jogosult megfelelő tájékoztatása is, amennyiben a személyét érintő személyes adatok cseréjére kerül sor.

52. A kivétel, amelynek értelmében a kötelezett tájékoztatás el lehet halasztani, amennyiben az megnehezítheti a tartási követelés hatékony behajtását, a halasztás 47. cikkben meghatározott maximális időtartamára (legfeljebb 60 nap) tekintettel is arányos.

53. Az utolsó megjegyzés az V. mellékletre vonatkozik, amely az információk továbbítására vonatkozó megkeresés formanyomtatványát tartalmazza. A nyomtatvány ebben a formájában – a megfelelő négyzet bejelölésével – választási lehetőségként tünteti fel a kötelezett tájékoztatását. A kötelezett tájékoztatását ezzel szemben alapértelmezett választási lehetőségként kellene feltüntetni, egyedi intézkedésre (pl. a „nem tájékoztathatják” négyzet bejelölésére) pedig kizárólag azokban a kivételes esetekben lenne szükség, amikor az információk átmenetileg nem szolgáltatathatók.

VII. Következtetések

54. Az európai adatvédelmi biztos üdvözli ezt a javaslatot, amennyiben annak célja a határokon átnyúló tartási köve-

telések behajtásának megkönnyítése az EU-n belül. A javaslat széles körű hatállyal rendelkezik, és sajátos összefüggésében kell mérlegelni. Az európai adatvédelmi biztos különösen azt ajánlja, hogy kellően vegyék figyelembe a tartási kötelezettségek összetettségét és sokféleségét, a tagállamok jogában ezen a területen fennálló jelentős különbségeket, valamint a 95/46/EK irányelvből származó, a személyes adatok védelmére vonatkozó kötelezettségeket.

55. Az európai adatvédelmi biztos továbbá alapvető fontosságúnak ítéli a rendszer működése néhány szempontjának – mint például a személyes adatok feldolgozási céljában bekövetkezett változásnak, a nemzeti központi hatóságok általi feldolgozás jogi indokainak és az igazságügyi hatóságok általi további feldolgozásra alkalmazandó adatvédelmi szabályok meghatározásának – egyértelművé tételét. A javaslatnak különösen azt kell biztosítania, hogy a személyes adatoknak a nemzeti közigazgatási szervek részéről a nemzeti központi hatóságok részére történő továbbítását, valamint ezen adatoknak az utóbbi hatóságok és a nemzeti bíróságok általi feldolgozását kizárólag abban az esetben hajtsák végre, amikor az az adatvédelmi szabályokban meghatározott és a Bíróság joggyakorlatával kiegészített kritériumoknak megfelelően szükséges, világosan meghatározott és jogalkotási intézkedéseken alapul.

56. Az európai adatvédelmi biztos felkéri továbbá a jogalkotót, hogy fordítson külön figyelmet az alábbi lényeges pontokra:

– *Célhoz kötöttség.* Alapvető fontosságú a személyes adatok feldolgozási céljainak teljes és pontos meghatározása. A javaslatban pontosan és egyértelműen meg kell határozni a jogosult adatainak feldolgozási céljait is.

– *A feldolgozott személyes adatok szükségessége és arányossága.* Az ezen rendeletnek megfelelően feldolgozható személyes adatok természetét, valamint azokat a hatóságokat, amelyek adatbázisai hozzáférhetőek, egyaránt pontosabban meg kell határozni. A korlátozásnak nem csak a hatóságokra, hanem a feldolgozható adatok fajtáira is vonatkoznia kell. A javaslatnak biztosítania kell, hogy a nemzeti központi hatóságok és a nemzeti bíróságok számára a személyes adatok kizárólag olyan mértékű feldolgozását engedélyezzék, amely a konkrét esetben a tartási kötelezettségek végrehajtásának megkönnyítéséhez szükséges. Továbbá a tartási kötelezettségek minden egyes fajtája az érdekek különböző egyeztetését kívánhatja meg, és ily módon meghatározhatja, hogy egy konkrét esetben milyen mértékben arányos a személyes adatok feldolgozása.

– *Különleges adatok.* A különleges adatoknak a tartási kötelezettségek végrehajtása céljából történő feldolgozását elvben ki kell zárni, kivéve, ha végrehajtására a 95/46/EK irányelv 8. cikkének megfelelően kerül sor. A biometrikus adatoknak a tartási kötelezettségek végrehajtása érdekében történő feldolgozása nem lenne arányos, és ezért nem szabad engedélyezni azt.

- *Tárolási időtartamok.* Az európai adatvédelmi biztos inkább egy rugalmas, de arányos tárolási időtartamot részesít előnyben, semmint egy meghatározott időtartamra való merev, előzetes korlátozást, amely bizonyos esetekben túl rövidnek bizonyulhat a feldolgozás előirányzott céljaihoz.
- *A jogosult és a kötelezett tájékoztatása.* Az adatalanyt egy kellő időben történő, átfogó és részletes tájékoztató keretében megfelelően tájékoztatni kell a személyes adataira vonatkozó valamennyi különböző továbbításról és fel-

dolgozási műveletről. A jogosult megfelelő tájékoztatása is alapvető fontosságú, amennyiben a személyét érintő személyes adatok cseréjére kerül sor.

Kelt Brüsszelben, 2006. május 15-én.

Peter HUSTINX
európai adatvédelmi biztos